KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Sivistyksen ajankohtaistunti 28.10.2026

Tervetuloa mukaan!

Me kaikki olemme vastuussa yhteisestä turvallisuudestamme

- Kuuntelemme toisiamme ja annamme kaikille mahdollisuuden osallistua keskusteluun.
- Noudatamme järjestäjien ohjeita puheenvuoroista ja niiden pyytämisestä.
- Puhumme kunnioittavasti kaikista ihmisistä ja ihmisryhmistä.
- Annamme jokaisen puhua omasta puolestaan emmekä tee oletuksia toisistamme.
- Kohdistamme mahdollisen rakentavan kritiikin asiaan, ei henkilöön eikä organisaatioon.
- Emme liity kokouksiin kolmannen osapuolen työkaluilla emmekä kerää tietoja kokoukseen osallistujista.
- Emme käytä kokouksissa tekoälytyökaluja, tekoälyagentteja tai botteja siitä erikseen sopimatta.

Jos emme onnistuneet, lue toimintaohjeet:
www.kuntaliitto.fi/turvallinentila

Anvisningar för evenemang på distans

Alla är ansvariga för den gemensamma tryggheten

- Vi lyssnar på varandra och ger alla en möjlighet att delta i diskussionen.
- Vi följer arrangörens anvisningar om anföranden och hur man ber om ordet.
- Vi talar respektfullt om alla människor och människogrupper.
- Vi låter alla tala i egen sak och gör inte antaganden om varandra.
- Vi riktar eventuell konstruktiv kritik mot saken i fråga och inte mot en person eller organisation.
- Vi ansluter inte till mötet med en tredje parts arbetsredskap och samlar inte uppgifter om mötesdeltagarna.
- Vi använder inte artificiell intelligens under mötet, varken verktyg, agenter eller bottar utan särskild överenskommelse.

Om vi inte lyckats, läs anvisningarna:
www.kommunforbundet.fi/tryggare-rum

Päivän ohjelma

- Hallituskauden loppusuoran lainsäädäntötyö
- Missä mennään lukiokoulutuksen kehittämisessä?
- Ammatillisen koulutuksen kehittämisen ajankohtaiset
- Kohti eduskuntavaaleja ja seuraavaa hallitusohjelmaa
- Kort på svenska

Äänessä tänään: *Ilkka Eronen, Johanna Aappola, Annakaisa Tikkinen, Minna Lindberg*

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Hallituskauden loppusuoran lainsäädäntötyö

Ilkka Eronen

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 213/2026 vp)

- Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan
- Esityksellä toteutetaan Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjauksia liittyen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen sekä oppivelvollisuuden suorittamiseen toisella asteella
- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027

- Kuntaliitto nosti lausunnossaan esiin muutamia asioita esitykseen liittyen

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- Oppivelvollisuuslaki
  - 4 §. Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen suorittamisvelvollisuuden jälkeen
    - 2 momenttiin lisättäisiin kohta, jonka mukaan ***oppivelvollisuutta voisi suorittaa myös nuorisolaissa (1285/2016) tarkoitetussa nuorten työpajatoiminnassa 5 §:n mukaisesti***
    - Uusi 5 momentti, jonka mukaan ***oppivelvollinen voisi suorittaa opintoja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa, nuorisolaissa tarkoitetussa nuorten työpajatoiminnassa tai muussa koulutusmuotoon sopivassa oppimisympäristössä***
  - 5 §. Oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa
    - Uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin ***oppivelvollisuuden suorittamisesta nuorisolaissa tarkoitetussa nuorten työpajatoiminnassa*** eräissä tilanteissa
    - Säännöksen mukaan *oppivelvollinen, jota ei olisi otettu minkään koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi, voisi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla nuorisolaissa tarkoitettuun nuorten työpajatoiminnan valmennukseen ennen kuin asuinkunta tämän lain 15 §:n nojalla osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikan*.

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- Oppivelvollisuuslaki
  - 14 §. Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu
    - Uusi 4 momentti *asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun jatkumisesta silloin, kun oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta nuorten työpajatoiminnassa*
  - 19 §. Majoituskorvaus oppivelvolliselle
    - 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että *monialaisen ammatillisen oppilaitoksen käsitteestä* luovuttaisiin ja säädettäisiin, että oppivelvollinen olisi oikeutettu majoituskorvaukseen, jos matka oppivelvollisen kodista lähimpään lukioon tai lähimpään *sellaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa järjestetään koulutusta oppivelvollisen suorittamaan tutkintoon*, ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, olisi yli 100 kilometriä tai päivittäinen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestäisi yli kolme tuntia

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta
  - 9 §. Hakeutuminen ja hakumenettelyt
    - 2 momentin mukaan opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita ja koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista
    - 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin lisäksi velvollisuudesta ottaa oppivelvolliset hakijat ensisijaisesti opiskelijoiksi tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen
    - Muutos ei koskisi jatkuvaa hakua
  - 13 §. Opiskelijan yksilölliset valinnat
    - Voimassa olevan 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskelijalla on mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin. Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa *koulutuksen perusteiden mukaisia osia tarvittaessa yhteistyössä 7 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa*.
    - 2 momenttia täydennettäisiin siten, että koulutuksen järjestäjän tulisi tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa ***kaikkia*** *koulutuksen perusteiden mukaisia osia tarvittaessa yhteistyössä 7 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa.*

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- Lukiolaki ja laki ammatillisesta koulutuksesta
  - Edellä mainitun kaltainen ***velvollisuus ottaa oppivelvolliset hakijat ensisijaisesti opiskelijoiksi*** tulisi myös lukiolain 22 § (*Opiskelijaksi ottamisen perusteet*) sekä lain ammatillisesta koulutuksesta 39 § (*Opiskelijoiden valintaperusteet*)
  - Muutos ei koskisi ammatillisen koulutuksen jatkuvaa hakua

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2026 vp)

- Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan
- Ehdotetut muutokset liittyvät Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan kaikilla hallinnonaloilla toteutetaan häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu
- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027

- Kuntaliitto pitää erittäin hyvänä, että koulutuksen lainsäädäntöön tuodaan häiriötilanteita koskevaa sääntelyä.

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- **Säännökset poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten**

  - Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin ehdotetaan uutta häiriötilanteen määritelmää koskevaa sääntelyä
    - Häiriötilanteella tarkoitettaisiin ***poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden tai estää koulutuksen järjestämisen muualla kyseisessä laissa säädetyllä tavalla***
    - Häiriötilanne voisi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti
    - Säännös perusteluineen sisältää esimerkinomaisen listauksen häiriötilanteina pidettävistä tilanteista

  - Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain mukaisille *yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille säädetään varautumisvelvollisuus* poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- **Säännökset poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten**

  - Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on **varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen oikeutettujen opiskelijoiden kouluttaminen** lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa
  - Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin säännös, joka mahdollistaa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa näyttöjen toteuttamisen suorittamalla käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaisivat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.
  - Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta, että **koulutuksen järjestäjä voi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa poiketa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen liittyvistä yhteistyövelvoitteista -** estämättä kuitenkaan huoltaja- ja sidosryhmäyhteistyötä

Nostoja ehdotetuista muutoksista

- **Säännökset poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten**
  - Lukiolakiin poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta **mahdollisuus poiketa valtioneuvoston asetuksella opetusjärjestelyistä** kuten opintojen mitoituksesta sekä opintojen rakenteesta ja niiden laajuudesta
  - Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin säännös, jonka mukaan **koulutuksen järjestäjä voi päättää etäopetukseen siirtymisestä** poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.
  - Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa **opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä on mahdollista siirtää ylioppilastutkinnon kokeita** kolmella kuukaudella kerrallaan
- **Muita ehdotuksia**
  - Ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat lakkautetaan lukuun ottamatta ehdotettavaa kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaa valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Missä mennään lukiokoulutuksen kehittämisessä?

Ylioppilastutkinto ja lukiodiplomit

Annakaisa Tikkinen

Taito- ja taideaineet ylioppilastutkinnossa

Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan ylioppilaskokeet syksystä 2029 alkaen: valmistava näyttö + kirjallinen koe

- Valmistavaa näyttöä pilotoitiin keväällä – kiitos osallistuneille! Palautetta kerätään edelleen.
- Ratkottavia asioita jatkovalmistelussa: ajankohta, valmistautumisaika, välineet, tilavaatimukset, suorituksen tallennus, arvostelu, erityisjärjestelyt jne.

- Lue lisää Ylioppilastutkintolautakunnan blogista (4.9.): Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden valmistelu jatkuu pilotointien osoittamassa suunnassa

Poimintoja kehittämisen aikataulusta

Syksy 2026: Muodostetaan näkemys koekohtaisista määräyksistä ja niihin liittyvistä esimerkkitehtävistä sisältäen valmistava näyttö ja kirjallinen koe.

Kevät 2027: Määräysluonnoksista ja esimerkkitehtävistä pyydetään lausunnot. YTL:n yleiskokous hyväksyy määräykset saadun palautteen perusteella.

Syksy 2027: Lukiot saavat tiedon koejärjestelyjen edellyttämistä tiloista, välineistä ja materiaaleista. Kokelaat voivat hakea erityisjärjestelyjä kokeisiin.

Kevät 2028: Päätetään syksyn 2029 koepäivät.

Syksy 2028: Järjestetään valtakunnallinen harjoituskoe. Nimetään asiantuntijajäsenet sensorointiin.

Kevät 2029: Vastaanotetaan ilmoittautumiset uusiin kokeisiin.

Syksy 2029: Järjestetään ensimmäiset taito- ja taideaineiden kokeet.

Muuta ylioppilastutkinnon ajankohtaista tulossa lausuttavaksi

Erityisjärjestelyt

- YTL päivittää parhaillaan koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista koskevaa määräystä.
- Päivitystarpeet liittyvät muun muassa uusiin taito- ja taideaineiden kokeisiin.
- Määräysluonnos on tulossa lausuntokierrokselle keväällä 2027.

Suullisen kielitaidon koe

- Koskee vieraita kieliä ja toista kotimaista kieltä; tavoitteena on koeosio keskipitkän ja pitkän oppimäärän kokeisiin. Aikataulu täsmentyy valmistelun aikana.
- Lautakunta laatii suullisen osan käytännön toteutuksesta selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä, ja selvityksestä järjestetään lausuntokierros loppuvuodesta.

Lukiodiplomit uudistuvat

- Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan eri aineissa ja aineryhmissä.
- Lukiodiplomitarjonta uudistuu. Samalla uudistetaan myös diplomeja koskevat opetussuunnitelman perusteet ja suoritusohjeet, jotka tulevat voimaan 1.8.2027.
- Lukiodiplomien tarjoaminen jatkossakin koulutuksen järjestäjille vapaaehtoista.

Lukiodiplomit 1.8.2027 alkaen

Sanataide *(uusi)*

Tiede ja teknologia *(uusi)*

Yrittäjyys *(uusi)*

Kotitalous

Käsityö

Media

Tanssi

Teatteri

Lukiodiplomit LOPS-perusteissa ja suoritusohjeet lausuttavana 13.11. mennessä Lausuntopalvelussa

Opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa annetun asetuksen muutosehdotukset lausunnoilla 4.12. asti

- Lisättäisiin liikunta, musiikki ja kuvataide ensisijaisiksi keskiarvoon huomioitaviksi oppiaineiksi.
- Jos valinnaisten A2- ja B2-kielten arvosana laskisi lukuaineiden keskiarvoa, jätettäisiin ne huomioimatta keskiarvoa laskettaessa.
- Jos hakijoiden valintapistemäärä on yhtä suuri sen jälkeen, kun hakijat on asetettu järjestykseen 3 momentissa säädetyllä tavalla (hakutoivejärjestys, keskiarvo täydennettynä käsityöllä ja kotitaloudella), opiskelijaksi ottaminen tapahtuu satunnaisjärjestyksessä.
- Opiskelijat otetaan erikseen suomenkieliseen, ruotsinkieliseen ja englanninkieliseen koulutukseen.
  - Lisäksi muutamia täsmennyksiä englanninkielistä lukiokoulutusta koskeviin käytäntöihin

Ammatillisen koulutuksen kehittämisen ajankohtaiset

Johanna Aappola
Ilkka Eronen

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen selvitys

Ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen selvitys

- Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti syyskuussa 2025 tekemään selvitystä ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen toimivuudesta ja muutostarpeista
- Tavoitteena oli arvioida ja tehdä ehdotuksia, miten vaativa erityinen tuki tulisi toteuttaa osana ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta, jotta opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastattaisiin riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti sekä taloudellisesti kestävästi
- Selvitysraportti löytyy Valtioneuvoston julkaisuna:
  - Vaativa erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa : Katsaus nykytilaan ja kehittämisehdotukset

Selvityksen kehittämisehdotukset

1. Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen inklusiivisuutta ja yhdenvertaisuutta
2. Selkeytetään vaativan erityisen tuen koulutuspolut ja kehitetään Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta (TELMA) itsenäiseen elämään valmentava koulutus
3. Lisätään vaativan erityisen tuen tutkinto- ja TUVA-koulutusten järjestämislupia
4. Vahvistetaan ruotsinkielistä vaativan erityisen tuen koulutusta
5. Luodaan kansallinen toimintamalli oppimisen tuen kehittämiseen, ohjaukseen ja konsultaation tarjoamiseen
6. Kehitetään vaativan erityisen tuen rahoitusjärjestelmää
7. Kehitetään viranomaisyhteistyötä nivelvaiheissa ja yhtenäistetään käytännöt eri alueilla

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu (1.1.2026 - 31.12.2033)

- **Toiminnanohjauksen kokeilu on osa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaista ammatillisen koulutuksen uudistamista**
- Mukana 40 koulutuksen järjestäjää, joiden kanssa OKM toteuttanut ensimmäiset sopimusneuvottelut keväällä 2026 ja laatinut sopimukset
- Vuoropuhelu muiden koulutuksen järjestäjien kanssa vuodenvaihteessa 2026-2027
- Toiminnanohjausta ja lupasäätelyä uudistetaan järjestäjäneutraliteetti varmistaen ja ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen erityispiirteet huomioiden.
- **Kokeilussa luodaan koulutuksen järjestäjille ohjausmekanismit, joilla koulutustarjonta suuntautuu aiempaa paremmin työelämän tarpeiden mukaisesti. Kokeilussa mukana olevilla koulutuksen järjestäjillä on aiempaa laajemmat mahdollisuudet järjestää eri alojen tutkintokoulutusta**
- OKM seuraa tavoitteiden toteutumista ja tekee väliarvioinnin 5/2028

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Neuvottelumenettely

(laki toiminnanohjauksen kokeilusta 1077/2024)

1. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja keskeiset sidosryhmät

- ✓ Strategiakauden ammatillisen koulutuksen tavoitteet (mm. hallitusohjelma)

2. Opetus- ja kulttuuriministeriö

- ✓ Koonti ammatillisen koulutuksen kansallisista tavoitteista
- ✓ Tilannekuva koulutuksen järjestäjän toimintaympäristöstä
- ✓ Indikaattoriaineisto koulutuksen järjestäjän toiminnasta ja taloudesta

3. Koulutuksen järjestäjä

- ✓ Analyysi omasta toiminnasta ja strategisista tavoitteista
- ✓ Ehdotus strategisista ja toiminnallisista tavoitteista 4 vuodelle
- ✓ Indikaattorit tavoitteiden saavuttamisen kuvaamiseen

4. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja koulutuksen järjestäjät sopivat:

- ✓ Toimet koulutustarjonnan ja työmarkkinoiden kohtaannon sekä koulutuksen laadun varmistamiseksi
- ✓ Tarvittaessa tavoitteet esim. rakenteellisiin toimiin tai työelämän kehittämisen edistämiseen
- ✓ Esitys opiskelijavuosikatosta
- ✓ Järjestäjäkohtaisten tavoitteiden suunta (mm. tutkintomäärät, työllistyminen ja jatko-opinnot)
- ✓ Harkinnanvarainen rahoitus tukemaan tavoitteita

Tavoitteiden toteutumisen väliarviointi sopimuskauden puolivälissä
Koulutuksen järjestäjä ilmoittaa OKM:lle, jos se ei saavuta tavoitteita.
→ Toiminnan tai sopimuksen muutos

KUNTALIITTO Kommunförbundet

Toiminnan ohjauksen kokeiluun valitut koulutuksen järjestäjät:

1. Ammattiopisto Luovi Oy
2. Ammattiopisto Spesia Oy
3. AVA-instituutin Kannatusyhdistys ry
4. Careeria Oy
5. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
6. Helsingin kaupunki
7. Hyria koulutus Oy
8. Itä-Savon koulutuskuntayhtymä
9. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia
10. Järviseudun Koulutuskuntayhtymä
11. Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
12. Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
13. Kiipulasäätiö sr
14. Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
15. Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä
16. Koulutuskuntayhtymä Brahe
17. Koulutuskuntayhtymä OSAO
18. Koulutuskuntayhtymä Tavastia
19. Kouvolan Ammattiopisto Oy
20. Live-säätiö sr
21. Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
22. Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
23. Mercuria kauppaoppilaitos Oy
24. Optima samkommun
25. Perho Liiketalousopisto Oy
26. Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä
27. Raision Seudun Koulutuskuntayhtymä
28. Rovaniemen Koulutuskuntayhtymä
29. SASKY koulutuskuntayhtymä
30. Satakunnan koulutuskuntayhtymä
31. Savon Koulutuskuntayhtymä
32. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
33. Suomen Yrittäjäopisto Oy
34. Svenska Österbottens förbund för Utbildning och Kultur
35. Tampereen Aikuiskoulutussäätiö sr
36. Tampereen kaupunki
37. Työtehoseura ry
38. Vantaan kaupunki
39. Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä
40. Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä

Kohti eduskuntavaaleja ja seuraavaa hallitusohjelmaa

Johanna Aappola
Annakaisa Tikkinen

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Huomioita valtiovarainministeriön viesteistä

Virkapuheenvuoro ja meno- ja rakennekartoitus

Ministeriöiden virkanäkemykset tarjoavat puolueille syötteitä seuraavalle hallituskaudelle

Valtiovarainministeriön virkapuheenvuoro ”Luota tulevaan” 7.10.

- Julkisen talouden kestävyys, julkisen hallinnon tuottavuus, kasvun edellytykset (mm. koulutustason nosto, TKI), riskienhallinta

Meno- ja rakennekartoitus 26.10.

- Vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja julkisen talouden velkaantumisen pienentämiseksi: ”buffet-pöytä”, joka tarjoilee päättäjille erilaisia sopeutusvaihtoehtoja
- Kuntaliiton Taloustorstai EXTRA 29.10. 14:00

Tulossa: Opetus- ja kulttuuriministeriön virkanäkemys 12/2026

VM:n virkapuheenvuoron nostoja ammatillisesta koulutuksesta

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta halutaan kohdentaa nykyistä vaikuttavammin nuoriin ja vailla tutkintoa oleviin sekä työmarkkinoiden osaamistarpeisiin.

- Koulutuksen hyödyt ovat suurimmat ilman aiempaa tutkintoa oleville ja nuorena kouluttautuville.
- VM esittää nuorten koulutuksen laadun vahvistamista, tarjonnan suuntaamista työmarkkinakysynnän mukaan ja jo koulutettujen ohjaamista lyhyempiin osaamiskokonaisuuksiin.

Ammatillisen koulutuksen kohdentumisen tehostaminen

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Nostoja meno- ja rakennekartoituksesta toisen asteen koulutuksen osalta

Toisen asteen koulutuksen yhteiset

- Toisen asteen koulutuksen **maksuttomuuden rajaukset** (vaihtoehtoisia)
  - Toisen asteen oppimateriaalien maksuttomuuden lakkauttaminen ja oppimateriaalilisän palauttaminen. Esimerkiksi 50 euron omavastuuosuus / lukukausi
  - Vuonna 2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuden pidennyksen peruminen ja oppimateriaalilisän palauttaminen.
- **Kouluruokailun** maksullisuus
  - Esimerkiksi vapaaehtoinen 1 tai 2 euron päivittäinen maksu.
- **Koulumatkatuki** (vaihtoehtoisia)
  - Kokonaisuudistus esim. huomioimaan vanhempien tulot
  - Matkakriteerin pidennys esim. 7 km → 15 km

Lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto

(suluissa arvioitu vaikutus julkiseen talouteen, valtio + kunnat)

- Lukiokoulutuksen järjestäjän saaman rahoituksen rajaaminen **3 vuoteen** (57 M€)
  - ”Opiskelija voisi edelleen suorittaa opinnot myös hitaammalla aikataululla.”
- **Pienten lukioiden lisän** lakkauttaminen lukiokoulutuksen rahoitusmallista (45 M€)
  - ”Rahoitusmalliin jäisi edelleen harvaan asuttujen alueiden huomioiva elementti.”
- Lukiokoulutuksen **erityisiin koulutustehtäviin** ja valtakunnallisiin kehittämistehtäviin tarkoitetun rahoituksen lakkauttaminen (15 M€)
- Lukiokoulutuksen rahoituksen **indeksisidonnaisuuden** poistaminen
- **Yhteinen katsomusaineen** opetus kaikille (2,6 M€)
- **Ylioppilastutkintomaksujen** nostaminen kustannusvastaaviksi (0,8 M€)

Ammatillinen koulutus

- Ammatillisen koulutuksen **rahoituksen jakaminen** ensimmäistä ammatillista perustutkintoa suorittavien koulutukseen ja aikuisten ammatilliseen koulutukseen
  - Samalla alennetaan aikuisten ammatillisen koulutuksen rahoitusta (esim. 300M€).
- Aikuisten ammatillisen koulutuksen rahoituksen **indeksisidonnaisuuden** poistaminen
- Pakollisista **ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen vähimmäismaksuista** säätäminen & vastaava valtionosuusrahoituksen vähennys
- **Valtionhallinnon ammatillisen koulutuksen järjestäjien** kokoaminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Kuntaliiton viestejä seuraavalle hallitukselle

Kohti kasvua, osaamista ja elinvoimaa kuntien ja kaupunkien johdolla.
Kuntaliiton hallitusohjelmatavoitteet 2027

1. Rohkeutta uudistua, uskallusta kokeilla.

1.1 Uudistetaan kuntia ja palvelurakenteita.
1.2 Lisätään tuottavuutta uudistamalla kuntapalveluja ja toimintatapoja.
1.3 Parannetaan yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

2. Osaaminen ratkaisee Suomen tulevaisuuden.

2.1 Nostetaan osaamis- ja koulutustasoa. Sivistyksen perusta rakennetaan kunnissa.
2.2 Varmistetaan, että kaikkien osaaminen saadaan käyttöön. Suomella ei ole varaa hukata ketään.
2.3 Toimintakykyinen ja tulevaisuuteen luottava Suomi ei synny ilman hyvinvoivia asukkaita.

3. Kasvu ja turvallinen arki syntyvät kunnissa.

3.1 Kasvu ja kehittyvä elinkeinoelämä tehdään sujuvalla yhteistyöllä.
3.2 Turvataan kasvun edellytykset toimivalla asumispolitiikalla ja liikenneratkaisuilla.
3.3 Vastataan globaaleihin haasteisiin kuntien rakennetun ympäristön paikallisilla ratkaisuilla.
3.4 Varmistetaan turvallinen ja kriisinkestävä arki sekä varaudutaan poikkeusoloihin.

KUNTALIITTO

Ammatillinen koulutus – Hallitusohjelmatavoitteet / Kuntaliitto

- Ammatillinen koulutus on merkittävin osin kuntien rahoittamaa ja järjestämää - kuntien roolia vahvistettava tulevaisuudessa
- Väestön väheneminen haastaa koulutuksen järjestämistä sekä saavutettavuutta myös toisella asteella
- Ammatillisella koulutuksella vahvistetaan osallisuutta ja luodaan hyvinvointia - tarvitaan uudenlaisia rakenteita haasteiden ratkaisuun
- Laadukas ammatillinen koulutus varmistaa osaavan työvoiman
- Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan ammatillisen koulutuksen avulla
- Ammatillisen koulutukseen rooli on keskeinen työllisyyden hoidossa ja elinkeinopolitiikassa

Johanna Aappola

Lukiokoulutus: Kuntaperustainen koulutusjärjestelmä on Suomen vahvuus

- Joka puolella Suomea tarvitaan kannustimia kuntien välisen yhteistyön rakentamiseen.
- **Kokeiluidea**: ”Mahdollistetaan lukiokoulutuksen järjestäminen kuntien välisenä yhteistyönä ilman, että kuntia rangaistaan yhteistyön tekemisestä taloudellisesti.”

”Väestömurros haastaa eri tavoin isoja kaupunkeja ja pienempiä kuntia. Tarvitsemme rakenteiden ja toiminta tapojen rohkeaa uudistamista, jotta koulutus säilyy laadukkaana, saavutettavana ja taloudellisesti kestävänä koko maassa.”

Kort på svenska

Minna Lindberg

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Aktuellt inom yrkesutbildning på svenska

- **Utredning över krävande särskilt stöd i yrkesutbildningen**
  - Rekommandationer och särskilt fokus på svenskaspråkiga lärstigen:
    - Optima är den enda anordnaren; regional ojämlikhet och långa avstånd – tillgänglighet
    - **Rekommendation 4**: *Vahvistetaan ruotsinkielistä vaativan erityisen tuen koulutusta.*
- **Utredning: svenskspråkiga yrkesutbildningens framtid i Södra Finland**
  - Hur ser andra stadiets lärstigar ut framöver på svenska?

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Demografiska utvecklingen utmanar oss alla

Den demografiska förändringen, det vill säga sjunkande födelsetal, befolkningens stigande ålder, invandringen och urbaniseringen försvårar på ett aldrig tidigare skådat sätt kommunernas möjligheter att tillhandahålla tjänster.

Förändringen är oundviklig både i kommuner där befolkningen minskar och i snabbt växande städer.

Förväntad förändring bland svenskspråkiga i grundskoleåldern

Kartan visar den förväntade utvecklingen av den svenskspråkiga befolkningen i grundskoleåldern (7–15 åringar) i tvåspråkiga kommuner och språköar under 2025–2040. Det centrala antagandet i prognosen är att nativiteten ligger kvar på 2020-talets låga nivå per språkgrupp.

- **Antalet svenskspråkiga i grundskoleåldern riskerar att minska med 6 500 personer**, dvs. med 21 procent fram till år 2040. Den största förändringen förväntas infalla åren 2025–2032.
  - → Minskningen förklaras av den snabbt sjunkande nativiteten under 2010- och 2020-talen och, i mindre utsträckning, av den minskande befolkningen i fertil ålder.
  - → Trots den kraftiga minskningen, är utvecklingen av antalet barn i grundskoleåldern starkare bland de svenskspråkiga än bland de finskspråkiga (finskspråkiga -26,6 procent). Denna skillnad förklaras av att nedgången i nativiteten har varit måttligare bland de svenskspråkiga.
- **Antalet svenskspråkiga i grundskoleåldern minskar kraftigt i nästan alla kommuner.** Gruppen växer endast i enstaka kommuner (Larsmo). I Åbo- och Helsingforsregionerna är minskningen dock måttlig.

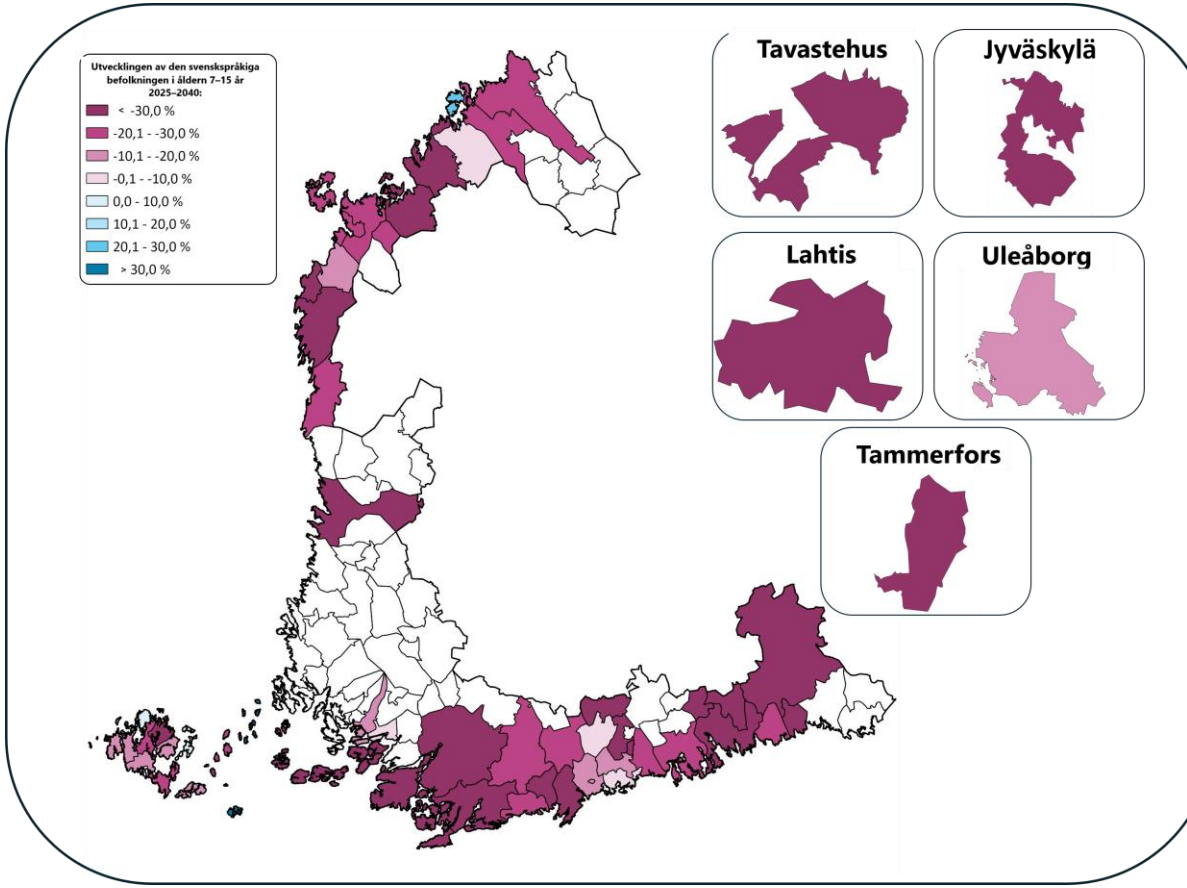

Källa och bild: MDI, Rasmus Aro 2026

KUNTALIITTO Kommunförbundet

Regionalt tillgänglig gymnasieutbildning

”En minskning förväntas ske i alla ekonomiska regioner.”

- Kommer vi i framtiden att kunna ha de svenskspråkiga gymnasier vi nu har?
- Hela andra stadiets utbildning

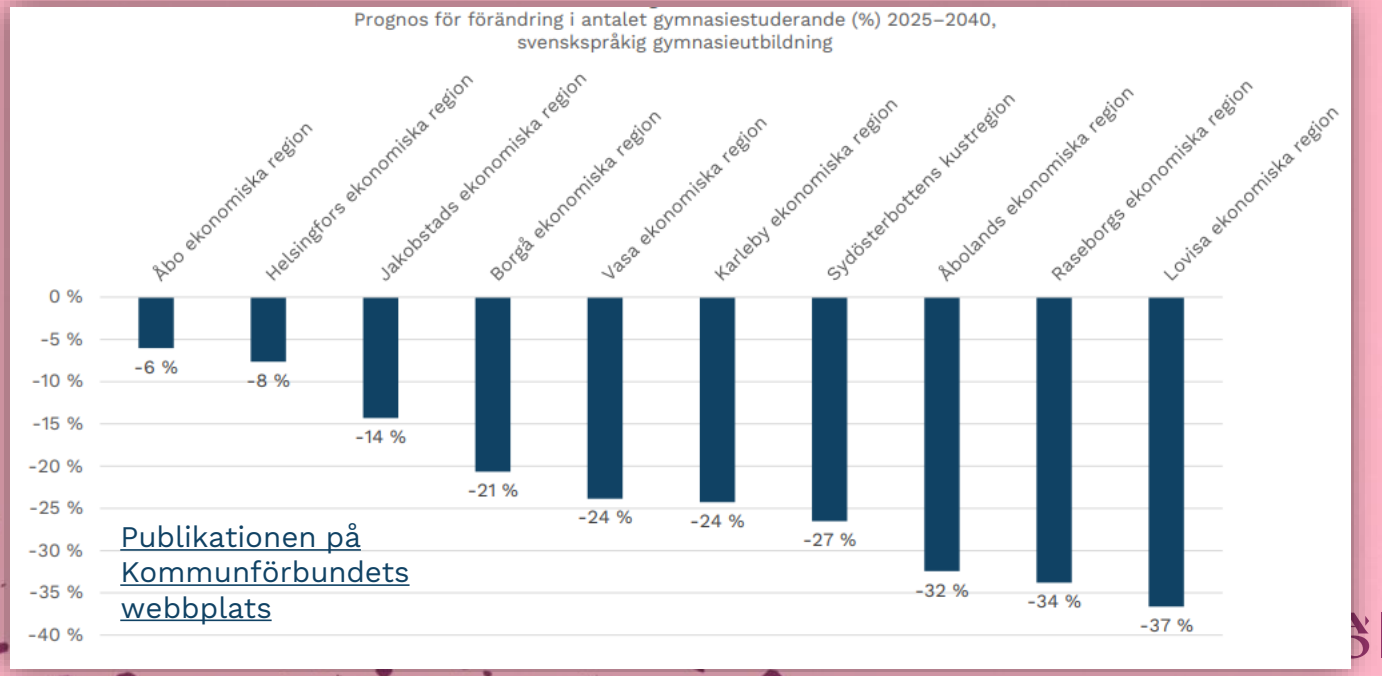

[Publikationen på Kommunförbundets webbplats]

Kommun-förbundet

KUNTALIITTO

Mod att förnya – våga pröva

Kommuner och städer i spetsen för ett växande kunnigt och välmående FInland

Kommunförbundets mål för regeringsprogrammet 2027

Kommuner och städer i spetsen för ett växande, kunnigt och välmående Finland.

Kommunförbundets mål för regeringsprogrammet 2027

1. Mod att förnya – våga pröva.

1.1 Kommunernas verksamhet och servicestrukturer ses över.
1.2 Produktiviteten höjs genom att förnya kommunernas service och verksamhetsformer.
1.3 Samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena stärks.

2. Kompetens är avgörande för Finlands framtid.

2.1 Kompetens- och utbildningsnivån höjs. Grunden för bildningen byggs i kommunerna.
2.2 Vi ser till att allas kunskap tas till vara. Finland har inte råd att förlora någon på vägen.
2.3 Ett handlingskraftigt och framtidsoptimistiskt Finland skapas inte utan välmående invånare.

3. Tillväxt och en trygg vardag skapas i kommunerna.

3.1 Tillväxt och ett dynamiskt näringsliv skapas genom smidigt samarbete.
3.2 Förutsättningarna för tillväxt tryggas genom en fungerande bostadspolitik och trafiklösningar.
3.3 Globala utmaningar möts med lokala lösningar i kommunernas byggda miljö.
3.4 En trygg och resilient vardag säkerställs med beredskap för undantagsförhållanden.

KOMMUN FÖRBUNDET

KOMMUN-
FÖRBUNDET

Det utarbetas en vision för det finska utbildningssystemet med mål, åtgärder och verksamhetsprinciper.

Kommunförbundet föreslår att det under regeringsperioden utarbetas en utredning över de svenskspråkiga utbildningsstigarnas tillgänglighet, med särskilt fokus på andra stadiets utbildning.

KOMMUN FÖRBUNDET

Vi har inte råd att förlora en enda ung person.

Insatser behövs för att främja välbefinnandet, förebygga marginalisering och stärka framtidstron bland unga.

25.11.2026 klo 14–15
Sivistyksen ajankohtaistunti

3.12.2026 klo 14–15
Kaksikielisen kunnan opetustoimen hallinto

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Kiitos. Tack

cc BY ND

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet